HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מ"ט קא מחייבי רבנן אילימא משום דמהימן והא תרי בעלמא דאע"ג דקא מכחיש להו אינהו מהימני וקא פטרי רבנן אלא לאו משום דאישתיק [א]ושתיקה כהודאה דמיא אלא סברא היא [ב]מידי דהוה אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוא [א]דמהימן מי דמי התם לא איתחזק איסורא הכא איתחזק איסורא דאשת איש [ג][ב]ואין דבר שבערוה פחות משנים הא לא דמיא אלא לחתיכה דודאי חלב ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוה דלא מהימן מי דמי התם אפי' אתו בי מאה לא מהימני הכא כיון דכי אתו בי תרי מהימני חד נמי להימניה [ג]מידי דהוה אטבל הקדש וקונמות האי טבל היכי דמי [ד]אי דידיה משום דבידו לתקנו אלא דאחר מאי קסבר אי קא סבר [ד]תורם משלו על של חבירו אינו צריך דעת בעלים משום דבידו לתקנו ואי קסבר צריך דעת בעלים ואמר אנא ידענא ביה דמתקן היא גופה מנלן הקדש נמי אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו אי קדושת הגוף אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר ידענא ביה דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן קונמות נמי אי קסבר [ה]יש מעילה בקונמות וקדושת דמים נחתא להו משום דבידו לפדותו ואי קסבר [ו]אין מעילה בקונמות ואיסור בעלמא הוא דרכיב להו אכתפיה אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר אנא ידענא דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן אמר ר' זירא מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה לא ליחמיר ולא ליקיל [ז][ה]משום עיגונא אקילו בה רבנן: תצא מזה ומזה וכו': אמר רב לא שנו אלא שניסת בעד אחד אבל ניסת על פי שני עדים לא תצא [ח]מחכו עליה במערבא אתא גברא וקאי ואת אמרת לא תצא לא צריכא דלא ידעינן ליה אי דלא ידעינן ליה בעד אחד אמאי תצא לא צריכא [°]דאתו בי תרי ואמרי אנן הוינן בהדיה מכי נפק ועד השתא ואתון הוא דלא ידעיתו ליה דכתיב [1]ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו [ט]ואמר רב חסדא מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן סוף סוף תרי ותרי נינהו

והבא

מאי טעמא מחייבי בה רבנן. כי אישתיק: **אי נימא כו'.** אלא הא דהימנוהו רבנן לעד אחד באשה סברא הוא: **ואמר ברי לי דשומן הוא דמהימן.** והא ודאי פשיטא לן דסמכי' עליה כל זמן שלא נחשד דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חבירו ואין לך אדם סומך על בני ביתו: **לא איתחזק איסורא.** בההיא חתיכה: **הא לא דמיא.** קושיא היא: **מידי דהוה אטבל והקדש וקונמות.** דאע"ג דאיתחזק איסורא סמכינן עליה: **אי קדושת הגוף.** קדשי מזבח: **אי קסבר יש מעילה בקונמות.** דקדשי בדק הבית הן משאמר קונם דבר זה עלי: **ואי קסבר אין מעילה.** דקונם לשון נדר הוא: **שהחמרת עליה בסופה.** שאם בא בעלה אתה נותן עליה כל הדברים האלו שבמשנתנו: **הקלת עליה בתחלה.** להתירה לינשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר: **לא תצא.** קס"ד לא תצא משני: **אנן הוינן בהדיה כו'.** הלכך לגבי עד אחד מהימני אבל לגבי תרי הואיל וניסת לא תצא:

ברי

ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי. אר"י דאין להקשות והא מיגו במקום עדים הוא דה"פ ומה אם ירצה לומר בפירוש מזיד הייתי השתא נמי דקאמר לא אכלתי הכי הוא דבעי למימר לא אכלתי שוגג אלא מזיד והכי מוכח בכריתות (דף יב. ושם) וא"ת והיכי מוכח הש"ס מדפטרי רבנן שהדבר תלוי בהודאתו להתחייב קרבן מדלא מחייבי ליה תרי קרבן אע"ג דמכחיש להו הא לא מכחשי ליה במאי דקאמר מזיד היה ואי אפשר לחייבו על פיהם בשום ענין ולעולם איכא למימר דלעיל מחייבי ליה משום דעד אחד מהימן בלא הודאתו דכיון שאין אומר דמזיד היה יש לנו לומר דמסתמא שוגג היה דלא מחזקינן ליה ברשיעא ואר"י דשפיר מוכח דסבר הש"ס דאי הוה לן למימר מסתמא שוגג היה לא הוה כל כמיניה למיפטר נפשיה מקרבן ולומר מזיד הייתי ולאפוקי נפשיה מסתמא [י]ומשמע ליה דאפילו באמרו לו שנים אכלת חלב בשוגג פטרי רבנן משום דלא שכיח שיוכלו העדים לידע בירור הדבר אם שוגג היה או מזיד וע"כ הא דמחייבי רבנן כי שתיק משום דשתיקה כהודאה דמיא דאי אפשר לחייבו קרבן ע"י שום עדות ומספקא ליה לר"י אם אמר לא אכלתי חלב לא שוגג ולא מזיד אם נאמן אם לאו דאין נאמן להכחיש העדים או שמא נאמן דהא לא מכחשי ליה עדים במה שאומר לא אכלתי שוגג ובמה שאומר לא אכלתי מזיד אע"ג דמכחשי ליה לא איכפת לן כי זה אינו שייך לחיוב קרבן ויפה עושה דלא מפרש חטאיה ובכריתות (ג"ז שם) דקאמר דאיכא בין טעמא דמתרץ בדבוריה לטעמא דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אמרו לו נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דלא מתרץ דיבוריה ולא קאמר דנפקא מינה באמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד דאפילו אם תימצי לומר דלא מהימן ניחא למינקט נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דומיא דאכלת ולא אכלתי בלא שום תוספת דבור ועוד דנקט הכי עלה ברייתות דלענין טומאה: **דשתיקה כהודאה דמיא.** פי' כיון דשתיק נראה לו אמת ויודע קצת שיש רגלים לדבר אבל ליכא למימר הודאה ממש שיודע ודאי שכן הוא כיון שהוא שותק דאם כן בפרק האומר (קדושין סו. ושם) דאמר אי מהימן לך דלאו גזלנא הוא זיל אפקה אפילו גזלן נמי מאחר שהוא שותק כמו שמפר"ת התם מכח ההיא דגיטין (דף נד: ושם) דטעמא דאמר ליה עד אחד אכלת חלב ושורך נרבע ונטמאו טהרותיך והלה שותק דנאמן משום דשתיקה כהודאה דמיא כדמסיק הכא ועוד אם היא הודאה ממש לא הוה שייך למימר התם נאמן העד והוא סמיא נמי (קידושין שם) היכי מלי לידע ודאי שזינתה אלא ודאי לאו הודאה ממש היא: **ברי לי דשומן דמהימן.** י"מ דגמרינן מנדה דאמר בהמדיר (כתובות עב. ושם) וספרה לה לעצמה ואם תאמר אם כן אפילו איתחזק איסורא נמי ואמר ר"י נדה נמי שבעשיו ראתה מכ"מ לא איתחזק איסורא שתראה לעולם: **מידי דהוה אטבל והקדש.** וא"ת והיכי ילפינן אשה מטבל והקדש דאין דבר שבערוה פחות משנים ואר"י דאי הוה שייך למילף מטבל והקדש הוה אמינא דהאי דאין דבר שבערוה פחות משנים הני מילי לאוסרה על בעלה דאין אחד נאמן לאסור דלענין איסור כתיב כי מצא בה ערות דבר אבל להתירה חד נמי נאמן: **אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו.** ואפי' דחבריה ולא דמיא לנטע רבעי דאין יכול לפדות אלא בעליו דחשיב ברשות בעלים אע"פ שהוא ממון גבוה כיון שהם אוכלים אותו בירושלים אבל הקדש לא חשיב ברשות בעלים יותר משאר כל אדם: **אי קסבר יש מעילה בקונמות.** הקשה רבינו יצחק בן רבינו מאיר דבשבועות פרק ג' (דף כב. ושם) משמע דאפילו למאן דאמר יש מעילה בקונמות אין להם פדיון דתניא התם ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חברו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לה פדיון וחכמים אומרים לא מעל משמע דברישא דהוי הקדש גמור יש לה פדיון אבל סיפא דקאמר עלי דהוי קונם אע"פ שמעל אין לה פדיון ותירץ רבינו תם דקונמות דאסר להו אכולי עלמא יש לה פדיון לרבי מאיר דהתם כיון דדמיא להקדש תדע מדנקט ככר זו עלי ואם תאמר וליפלוג בקונם גופיה ונראה דרישא גופה איירי בקונם והא דקתני ככר זו הקדש כהקדש קאמר דרבי מאיר לא שני ליה בין קרבן לכקרבן בסוף פרק קמא דנדרים (דף יג.) וה"ה בין הקדש לכהקדש כיון דלדעתיה אקונם אי נמי כגון שפירש בהדיא כהקדש ואיידי דלא איירי לפרושי בסיפא דהא קאמר עלי לא פריש ליה נמי ברישא והשתא פליגי חכמים בין ארישא בין אסיפא וברוב ספרים גרס ברישא אין בין המודר (נדרים לה.) וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא מעל וגרסינן נמי התם ברישא קונם ככר זו הקדש: **מתוך** חומר שהחמרת עליה בסופה כו'. נראה לר"י דלית לן למימר אנן סהדי דדייקא ומינסבא ונאמן עד אחד בכך מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפרש לקמן בפרקין (דף פט:) שבדבר שיש קצת טעם וסמך [ס]לא חשיב עוקר דבר מן התורה: **אתא** גברא וקאי כו'. ואם תאמר כיון דאיכא תרי דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שזהו מה בכך הא תרי כמאה דמו ויש לומר דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא היה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא:

והבא

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' א ופי"א מהל' עדות הל' ז טוש"ע י"ד סימן קכז סעיף ג:

יג ב מיי' פכ"ד מהלכות אישות הל' יח טוש"ע אה"ע סימן יא סעיף א וסימן קעח סעיף ט:

יד ג ד מיי' פי"א מהלכות עדות הל' ז טוש"ע י"ד סימן קכז סעי' ג ובהג"ה:

טו ה מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה כט:

תורה אור השלם

1. וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ׃ בראשית מב ח

תוספות ישנים

מידי דהוה אחתיכה ספק חלב ספק שומן וכו' דמהימן פ"ה דאי לא מהימן לא מצינו איש שיוכל לאכול עם חבירו שמא יאכילנו דבר איסור. ותימה ומה לנו בזה הדבר יזהר במה שיאכל. וי"ל דנפקא לן דמהימן מנדה דכתיב (ויקרא טו) וספרה לה לעצמה: משום עגונא אקילו בה רבנן. וא"ת וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה דמן התורה הוכחנו דעד אחד לא מהימן וי"ל דאין זה עיקור דבר מן התורה שראו חכמים דאשה דייקא ומנסבא מהני שפיר כשני עדים דודאי לא משקרא:

מסורת הש"ס

א) [לעיל פז: וש"נ], ב) גיטין ב:, ג) [קדושין סו. גיטין ב: סד.], ד) [איבעיא היא בנדרים לו:], ה) [נדרים לה. שבועות כב.], ו) [ג"ז שם], ז) [גיטין ג.], ח) [סנהדרין יז: וש"נ], ט) ב"מ לט: כתובות כז:, י) ר"ל כמו ועוד,

גליון הש"ס

גמרא דאתו בי תרי ואמרי אנן הוינן. עי' תשובת מהריב"ל ח"ג סי' מ"ה: תוס' ד"ה מתוך וכו' לא חשיב עוקר וכו'. וכ"כ תוס' בנזיר דף מג ע"ב ד"ה והאי מ"מ וכו'. ובע"ז דף יג ע"א תוד"ה אמר אביי. ועי' ברכות דף טז ע"א תוס' ד"ה וחותם. ובשבת דף קמה ע"ב רש"י ד"ה לעדות אשה. ועי' בב"מ דף כ ע"א תוס' ד"ה שובר:

מוסף רש"י

ואין דבר שבערוה פחות משנים. אין דבר ערוה ראוי להתירו בפחות משנים, דיליף דבר דבר ממוון, כתיב הכא כי מצא בה ערות דבר, וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר במס' סוטה (ג:) (גיטין ב:). **יש מעילה בקונמות.** היכא דאמר קונם ככר זה ואכלו, הוי כהקדש מעילה דיש בו מעילה ומעל (נדרים לה.). **אין מעילה בקונמות.** דלא קרינן ביה מקדשי ה' שהרי חולין הוא אלא כל אדם (שבועות כב.). **משום עיגונא אקילו בה רבנן.** וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקועי רבנן לקדושין מיניה (שבת קמה:). **ויכר יוסף את אחיו.** שכשפירש מהן כבר היו חתומי זקן (כתובות כז: וב"מ לט:). **שיצא.** מאצלם בלא חתימת זקן כו' (ב"מ שם).

תוס' חד מקמאי

מבועל ומי' כיון שנפסלה מהתרומה כדדרשי' א' לבעל וא' לבועל וא' לתרומה כ"ש (לתרומה) [לכהונה] מק"ו ומה גרושה שמותרת בתרומה אסורה לכהן זו שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהן והאי ק"ו איתא בפ' אלמנה גבי נבעלה לפסול לה ואע"ג דפסולה לכהונה (לא) [מ"מ] מרגלא שהרי פסולה ועומדת היא משעת זנותה. מי' צד ממזרות ליכא לא מבעל ולא מבועל לאחר גט ולא לפסול חלל בזרעה אם בעלה ישראל וליכא ספיקא בהא. והא דפרכי' בשמעתי' דעד א' ביבמה והא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ [דדוקא] קתני לאו מאחרון קא פריך אלא מראשון קפריך דכי היכי דראשון ממזר דקתני בסיפא מדאוריי' קאמר ה"נ הולד ראשון ואחרון ממזר דקתני רישא גבי יבמה מדאורייתא קאמר ואע"ג דהולד ממזר מזה ומזה דקתני רישא הוי פירושו לשני מדאורייתא ולראשון מדרבנן ואם כן אדפריך ליה מסיפא ליסייעי' מרישא דקתני הולד ממזר מזה ומזה שא' מהם ממזר מדרבנן התם כיון (דמשמע) [דמשני] ממזר מדאורייתא קתני הוולד ממזר מזה ומזה אבל הכא שהראשון ה"ל ספק ממזר לא הו"ל למתני הוולד ראשון ואחרון ממזר ומשום הכי אקשי' ליה מסיפא דקתני הראשון ממזר

תוס' חד מקמאי (המשך)

והאחרון אינו ממזר דכי היכי דהראשון דקתני סיפא דוקא ה"נ ראשון ואחרון דרישא דוקא זהו הפי' הנכון ואין ספק בדבר דליכא צד ממזרות אפי' מדרבנן לאחר נתינת הגט לא לראשון ולא לשני. והיכא דאיכא חד סהדא דלא מת לא תנשא לכתחילה משום לזות שפתים ואם נשאת לא תצא אפילו לא נשאת לא' מעידיה דאמר עולא כל מקום (שהחמירה) [שהאמינה] תורה עד א' הרי כאן שנים ואם באו שנים ואמרו מת וב' אמרו לא מת אם לא נשאת לא' מעידיה או אפי' נשאת לא' מעידיה ולא אמרה איהי ברי לי אם נשאת תצא. כיון דעד השתא הבא עליה באשם תלוי קאי ומכאן ואילך ה"ל מזיד בספק א"א ואם נשאת לא' מעידיה ואמרה ברי לי פלוגתא דרבנן ור' מנחם בר יוסי דלרבנן לא תצא והלכתא כתרוייהו אבל בנשאת עפ"י עדים שמת ואח"כ באו עדים שהוא חי אפי' לר"מ בר יוסי לא תצא אם נשאת לא' מעידיה ואמרה ברי לי ואם בא עד א' כשר מעיקרא והעיד שמת אפ' ק' נשים העידו שלא מת כפלגא ופלגא דמי אם העידו בבת א' ואם באו בזה אח"ז והתירוה עפ"י עד א' כשר הרי הוא כשנים. ואם באו ק' נשים אח"כ לומר לא מת כעד א' דמיין ואין דבריו של א' במקום שנים. ואם באתה אשה א' מעיקרא והתירוה לינשא על פיה ואח"כ באו ב' (עדים) [נשים] ואמ' לא מת הולכים אחר רוב דעות. עשו שתי נשים באשה א' כשני (נשים). [אנשים באיש אחד] ואפי' נשאת לא' מעידיה וא' ברי לי תצא. ואמר רב אשי לקלא לא חיישינן. פי' אם לאחר שנשאה עפ"י עד א' יצא עליו [קול] שלא מת לא חיישינן ולא תצא: